

**EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO**

**Bryssel, 4. joulukuuta 2003 (05.12)
(OR. en)**

15634/03

**COHOM 47
PESC 762
CIVCOM 201
COSDP 731**

SAATE

Lähettäjä:	Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (PTK)
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevat EU:n suuntaviivat

1. Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (PTK) pääsi kokouksessaan 4. joulukuuta yhteisymmärrykseen liitteenä olevista, neuvoston ihmisoikeustyöryhmän valmistelemista "lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevista EU:n suuntaviivoista". Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea otti myös huomioon siviilikriisinhallintakomitean ja EU:n sotilaskomitean (EUSK) kannanoton näistä suuntaviivoista.
2. Pysyvien edustajien komiteaa pyydetään
 - tarkastelemaan kokouksessaan 4.12.2003 liitteenä olevia lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevia EU:n suuntaviivoja
 - suosittelemaan, että neuvosto hyväksyy suuntaviivat 8. ja 9.12.2003 pidettävän istuntonsa A-kohtana.

LAPSIA ASEELLISTEN SELKKAUKSIEN YHTEYDESSÄ KOSKEVAT EU:N SUUNTAVIIVAT

I LAPSET JA ASEELLISET SELKKAUKSET

1. Aseellisten selkkauksien on arvioitu pelkästään viimeisten kymmenen vuoden aikana vaatineen yli kahden miljoonan lapsen hengen ja lisäksi vammauttaneen fyysisesti kuusi miljoonaa lasta. Selkkaukset riistävät lapsilta vanhemmat, huolenpitäjät, sosiaaliset peruspalvelut ja mahdollisuudet terveydenhuoltoon ja koulutukseen. Maailmassa on noin kaksikymmentä miljoonaa kotiseudultaan siirtymään tai pakolaisiksi joutunutta lasta, ja lisäksi lapsia pidetään pankkivankeina, siepataan tai myydään. Syntymärekisterijärjestelmät ja nuoriso-oikeusjärjestelmät romahtavat. On arvioitu, että vähintään 300 000 lapsisotilasta osallistuu jatkuvasti konflikteihin.
2. Lapsilla on selkkausten jälkeen erityisiä lyhyen ja pitkän aikavälin tarpeita, kuten perheenjäsenten jäljittäminen, hyvitystoimet ja yhteiskuntaan sopeuttaminen, psykososiaaliset kuntoutusohjelmat, osallistuminen aseistariisunta-, kotiutus- ja sopeuttamisohjelmiin, myös siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen puitteissa.
3. Monissa tilanteissa ilmapiiri ei suosi lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin syyllistyneiden rankaisemista kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön mukaisesti.
4. Lähes kaikki valtiot ovat ratifioineet yleissopimuksen lapsen oikeuksista, mutta sitä ei suinkaan sovelleta kaikkialla. Erityisesti aseellisissa selkkauksissa lapset kärsivät suhteettomasti monella tavoin, ja vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Aseellisten selkkauksien vaikutukset tuleviin sukupolviin saattavat toimia kasvualustana selkkauksien jatkumiselle tai niiden puhkeamiselle uudelleen. Lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen liitetyn, lasten osallisuudesta aseellisiin selkkauksiin tehdyn valinnaisen pöytäkirjan tarkoituksena on vastata tähän tilanteeseen.

II TARKOITUS

5. Lasten oikeuksien edistäminen ja suojaaminen ovat EU:n ihmisoikeuspolitiikan ensisijaisia tavoitteita. Euroopan unioni pitää erittäin tärkeänä, että kysymystä lapsista aseellisten selkkauksien yhteydessä käsitellään, koska lapsissa on tulevaisuutemme ja koska heillä on oikeuksia, joista on määrätty lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa ja sen valinnaisissa pöytäkirjoissa sekä muissa kansainvälisissä ja alueellisissa ihmisoikeusvälineissä. EU pyrkii lisäämään tietoisuutta asiasta tuomalla paremmin esille EU:n toimintaa alalla sekä EU:ssa että kolmansien osapuolten suhteen.
6. EU aikoo käsitellä käytössään olevin välinein ja aikaisemmasta ja meneillään olevasta toiminnasta saatujen kokemusten perusteella tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti aseellisten selkkauksien lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin vaikutuksia lapsiin (luettelo EU:n toimista liitteessä I). EU:n tavoitteena on vaikuttaa kolmansiin maihin ja valtiosta riippumattomiin tahoihin, jotta ne noudattaisivat kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja ja humanitaarista oikeutta sekä alueellisia kansainvälisiä ihmisoikeusvälineitä (ks. liite II) ja ryhtyisivät tehokkaisiin toimiin lasten suojelemiseksi aseellisten selkkauksien vaikutuksilta, lopettaisivat lasten käyttämisen armeijoissa ja aseellisissa ryhmittymissä ja lopettaisivat rankaisematta jättämisen.

III PERIAATTEET

7. Euroopan unioni perustuu vapauden, demokratian, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen sekä oikeusvaltion periaatteisiin. Nämä periaatteet ovat yhteisiä kaikille jäsenvaltioille. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) ja siihen sisältyvän Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) keskeisiä tavoitteita. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen kuuluu myös kiinteästi kauppaa, kehitysyhteistyötä ja humanitaarista apua koskeviin yhteisön politiikkoihin.
8. Kaikkien lasten oikeuksien edistäminen ja suojaaminen ovat EU:n ja sen jäsenvaltioiden ensisijaisia huolenaiheita. Toiminnassaan aseellisten selkkauksien piiriin joutuneiden lasten suojelun varmistamiseksi EU noudattaa ihmisoikeuksia ja humanitaarista oikeutta koskevia asiaan liittyviä kansainvälisiä ja alueellisia normeja, muun muassa liitteessä II lueteltuja välineitä.

9. EU tukee työtä, jota tekevät alalla toimivat tahot, erityisesti YK:n pääsihteeri, kysymystä lasten joutumisesta aseellisten selkkauksien piiriin hoitava YK:n pääsihteerin erityisedustaja, UNICEF, UNIFEM, OHCHR, UNHCR, UNDP ja lapsen oikeuksien komitea, ihmisoikeuskomitea, Euroopan neuvosto, Etyj ja ODIHR sekä YK:n erityisjärjestelyt ja muut asiaankuuluvat tahot, kuten Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC), ihmisten turvallisuutta edistävä verkosto (Human Security Network) ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt. EU edistää aktiivisesti näiden tahojen toimintaa ja toimii yhdessä niiden kanssa sen varmistamiseksi, että voimassa olevia lapsen oikeuksien kansainvälisiä takeita vahvistetaan ja pannaan tehokkaasti täytäntöön.

IV SUUNTAVIIVAT

Säännöllinen seuranta, raportointi ja arviointi muodostavat perustan sellaisten tilanteiden tunnistamiselle, joissa tarvitaan EU:n toimintaa. EU-johtoisten kriisinhallintaoperaatioiden osalta päätökset tehdään tapauskohtaisesti ja niitä tehtäessä otetaan huomioon mahdollinen valtuutus, joka koskee erityistä toimintaa, ja EU:n käytettävissä olevat keinot ja voimavarat.

A. Seuranta ja raportointi

10. EU:n edustustojen päälliköt, siviilioperaatioiden johtajat, EU:n sotilasjohto (johtamisjärjestelyn kautta) sekä EU:n erityisedustajat sisällyttävät säännöllisiin raportteihinsa tarvittaessa analyysin selkkauksien tai uhkaavien selkkauksien vaikutuksista lapsiin. Raporteissa olisi käsiteltävä erityisesti lapsiin kohdistunutta väkivaltaa ja väärinkäytöksiä aseellisissa selkkauksissa, armeijoiden ja aseellisten ryhmien harjoittamaa lasten värväämistä ja sijoittamista taistelualueelle, lasten tappamista ja vammauttamista, kouluja ja sairaaloita vastaan tehtyjä hyökkäyksiä, humanitaarisen avun estämistä, lapsiin kohdistettua seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa ja lapsikaappauksia sekä selkkauksien osapuolten toteuttamia toimia niiden ehkäisemiseksi. He sisällyttävät tavanomaiseen raportointiinsa tarvittaessa säännöllisesti arviot EU:n toimien vaikutuksista selkkauksien piiriin joutuneihin lapsiin. EU:n kriisinhallintaoperaatioista saamat kokemukset voivat muodostaa toimivaltaisten työryhmien toisen tärkeän tietolähteen, jolleivät ne sisällä luokiteltuja tietoja.

11. Komissio pyytää neuvostoa ja jäsenvaltioita kiinnittämään huomiota alaa koskevaan asianmukaiseen raportointiin ja antaa tarvittaessa lisätietoja yhteisön rahoittamista hankkeista, joiden kohteena ovat aseellisten selkkauksien piiriin joutuneet lapset ja selkkauksien jälkeinen kuntoutus. Jäsenvaltiot kartuttavat tätä kokonaiskuvaa antamalla tietoja alan kahdenvälisistä hankkeista.

B. Arviointi ja toimintasuositukset

12. Neuvoston ihmisoikeustyöryhmä (COHOM), joka koordinoi työnsä tiiviisti muiden asiaankuuluvien työryhmien kanssa, tunnistaa edellä mainittujen raporttien ja muiden asiaa koskevien tietojen perusteella, kuten YK:n pääsihteerin, kysymystä lasten joutumisesta aseellisten selkkauksien piiriin hoitavan YK:n pääsihteerin erityisedustajan, UNICEFin, YK:n erityisjärjestelyjen ja ihmisoikeussopimuksilla perustettujen elinten sekä valtioista riippumattomien järjestöjen raporttien ja suositusten perusteella (mukaan lukien YK:n turvallisuusneuvostolle vuosittain toimitettavan lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevan raportin liitteenä oleva luettelo aseellisten selkkauksien osapuolista, jotka värväävät tai käyttävät lapsia), säännöllisin väliajoin tilanteet, joissa tarvitaan EU:n toimintaa, ja erityisesti hälyttävät tilanteet, joihin on puututtava heti, ja antaa asianmukaiselle tasolle (PTK, Coreper, neuvosto) toimintasuositukset.

C. EU:n suhteissa kolmansiin maihin käyttämät toimintavälineet

EU:lla on käytettävissään useita eri toimintavälineitä. Se perustaa toimintansa olemassa oleviin aloitteisiin vakiinnuttaakseen, lujittaakseen ja edistääkseen aseellisten selkkauksien piiriin joutuneisiin lapsiin kohdistettuja EU:n toimia (ks. liite I). Lisäksi EU:lla on käytettävissään muun muassa seuraavat välineet:

13. Poliittinen vuoropuhelu: EU:n ja kolmansien maiden ja alueellisten järjestöjen poliittisen vuoropuhelun ihmisoikeuksia koskeva osa käsittää tarvittaessa kaikki lapsen oikeuksiin ja hyvinvointiin selkkauksia edeltävässä sekä niiden aikaisessa ja jälkeisessä tilanteessa liittyvät näkökohdat.

14. Viralliset yhteydenotot: EU suorittaa virallisia yhteydenottoja ja antaa julkilausumia, joissa se kehottaa asianomaisia kolmansia maita ryhtymään tehokkaisiin toimiin, joilla varmistetaan lasten suojeleminen aseellisen selkkauksen vaikutuksilta, lopetetaan lasten käyttö armeijoissa ja aseellisissa ryhmittymissä ja lopetetaan rankaisematta jättäminen. EU:n erityisedustajille ja edustustojen päälliköille annetaan tehtäväksi tarvittaessa jatkaa kysymyksen käsittelyä valtioista riippumattomien tahojen kanssa. EU reagoi myös tapahtuneeseen myönteiseen kehitykseen silloin, kun siihen on aihetta.
15. Monenkeskinen yhteistyö: Yhteisö rahoittaa lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevia hankkeita useilla aloilla, erityisesti aseistariisun, kotiutuksen, yhteiskuntaan sopeuttamisen ja kuntoutuksen (DDRR) osalta, ja antaa humanitaarista apua. Komissio määrittelee mahdollisuudet tuen laajentamiselle esimerkiksi maakohtaisten strategia-asiakirjojen ja väliarviointien yhteydessä. Myös jäsenvaltiot pyrkivät kahdenvälisissä yhteistyöhankkeissaan ottamaan huomioon näissä suuntaviivoissa esitetyt painopisteet.
16. Kriisinhallintaoperaatiot: Suunnitteluvaiheessa on käsiteltävä asianmukaisesti kysymystä lasten suojelusta. Maissa, joissa EU toteuttaa kriisinhallintaoperaatioita, operaation tehtäväkuva ja EU:n käytettävissä olevat keinot ja voimavarat huomioon ottaen, operatiivisessa suunnittelussa olisi otettava riittävästi huomioon lasten erityistarpeet ja tyttöjen erityisen haavoittuva asema. Toteuttaessaan toimia rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi EU kiinnittää asiaa koskevien YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaisesti erityistä huomiota lasten suojeluun, hyvinvointiin ja oikeuksiin aseellisten selkkauksien yhteydessä.
17. EU pyrkii eri välineitä käyttäessään huolehtimaan siitä, että lasten erityistarpeet otetaan huomioon varhaisvaroituksen ja ehkäisevän toiminnan lähestymistavoissa ja varsinaisissa selkkaustilanteissa, rauhanneuvotteluissa ja rauhansopimuksissa, ja varmistetaan, että lapsiin kohdistuneet rikokset eivät voi kuulua minkään armahduksen piiriin, ja huolehditaan selkkauksien jälkeen jälleenrakentamisesta, kuntoutuksesta, yhteiskuntaan sopeuttamisesta ja pitkän aikavälin kehityksestä. EU hyödyntää tässä yhteydessä YK:n järjestelmässä ja alueellisissa järjestöissä saatuja kokemuksia ja perustaa toimintansa niille. Tytöt ja lapset, jotka ovat pakolaisia, siirtymään joutuneita, perheestään erotettuja, siepattuja, hiv-tartunnan saaneita tai aidiin sairastuneita, vammaisia, seksuaalisen hyväksikäytön uhreja tai vangittuja ovat erityisen haavoittuvaisia.

18. Koulutus: Näiden suuntaviivojen sisältö olisi otettava huomioon EU:n koordinoitussa koulutuspolitiikassa kriisinhallinnan alalla.
19. Muut toimenpiteet: EU voisi harkita muiden käytettävissään olevien välineiden, kuten kohdennettujen toimenpiteiden, käyttämistä tarvittaessa.

V TÄYTÄNTÖÖNPANO JA JATKOTOIMET

20. Ihmisoikeustyöryhmää pyydetään lisäksi:
- a) seuraamaan näiden suuntaviivojen mukaisten EU:n toimien täytäntöönpanoa ja tätä varten kehittämään menettelytapoja 12 kohdan toteuttamiseksi. Tässä yhteydessä viitataan yleisten asioiden neuvoston 25. kesäkuuta 2001 antamiin päätelmiin, joissa muistutetaan siitä, että yhteisön toimien olisi oltava johdonmukaisia EU:n toiminnan kanssa kokonaisuudessaan
 - b) edistämään ja valvomaan sitä, että kysymys lapsista aseellisten selkkauksien yhteydessä otetaan huomioon kaikissa asiaan liittyvissä EU:n politiikoissa ja toiminna
 - c) tarkastelemaan jatkuvasti näiden suuntaviivojen täytäntöönpanoa tiiviissä yhteistyössä asiaankuuluvien työryhmien, erityisedustajien, edustustojen päälliköiden, siviilioperaatioiden johtajien ja EU:n sotilasjohdon (johtamisjärjestelyn kautta) kanssa
 - d) tarkastelemaan tarvittaessa edelleen muita mahdollisia muotoja yhteistyölle YK:n ja muiden alalla toimivien kansainvälisten ja alueellisten hallitustenvälisten järjestöjen, valtioista riippumattomien järjestöjen ja yritysten kanssa
 - e) raportoimaan vuosittain poliittisten ja turvallisuusasioiden komitealle edistymisestä näissä suuntaviivoissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa
 - f) toimittamaan neuvostolle kahden vuoden kuluttua näiden suuntaviivojen antamisesta niitä koskeva arviointi ja tarvittaessa niihin liittyviä parannuksia tai ajantasaistamisia koskevia suosituksia

- g) tarkastelemaan tältä pohjalta yhteyspisteen (esimerkiksi erityinen asiantuntijaryhmä tai erityisedustaja) nimeämistä näiden suuntaviivojen tulevan täytäntöönpanon varmistamiseksi.
-

Lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskeva EU:n toiminta (OHJEELLINEN LUETTELO)

YUTP:n säädökset

1. Neuvoston päätelmät 10 päivältä joulukuuta 2002 (asiak. 15138/02, s. 9).
2. Yhteinen kanta ihmisoikeuksista, kansanvallan ja oikeusvaltion periaatteesta ja hyvästä hallintotavasta Afrikassa (98/350/YUTP).
3. Ruandaa, Somaliaa, Sierra Leonea, Zimbabwea, Kongon demokraattista tasavaltaa, Nigeriää, Liberiaa, Angolaa ja Kuubaa koskevat yhteiset kannat (joissakin niistä asetetaan kohdennettuja pakotteita).
4. Yhteinen kanta kansainvälisestä rikostuomioistuimesta (2001/433/YUTP muutettuna yhteisellä kannalla 2002/474/YUTP).
5. Yhteiset toiminnot (Kongon demokraattinen tasavalta, Etelä-Ossetia, Bosnia ja Hertsegovina ja useat erityisedustajat) ja yhteiset strategiat (Venäjä, Ukraina ja Välimeren alue).
6. Aseiden vientiä koskevat EU:n käytännesäännöt, hyväksytty 8. kesäkuuta 1998. Parhailaan käynnissä oleva työ EU:n laajuisen puolisolitaallisten laitteiden viennin valvonnan toteuttamiseksi.
7. Yhteinen kanta konfliktimanteista ja neuvoston asetus raakatimanttien kansainväliseen kauppaan sovellettavasta Kimberleyn prosessin sertifiointijärjestelmästä (asiak. 15328/02).
8. EU:n politiikan suuntaviivat suhteissa kolmansiin maihin kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rangaistukseen liittyvissä kysymyksissä (asiak. 7369/01) ja valmisteluasiakirja suuntaviivojen täytäntöönpanosta (asiak. 15437/02).
9. Suuntaviivat EU:n politiikalle suhteessa kolmansiin maihin kuolemantuomioon liittyvissä kysymyksissä (asiak. 9199/98).
10. Ihmisoikeuksista käytäviä vuoropuheluja koskevat EU:n suuntaviivat (asiak. 14469/01).

Kriisinhallinta (ETPP)

11. Neuvoston päätelmät 16 päivältä kesäkuuta 2003 Buniassa Kongon demokraattisessa tasavallassa toteutettavasta operaatio Artemiksestä (asiak. 10369/03).
12. Kriisinhallintaoperaatiot Bosnia ja Hertsegovinassa sekä entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa.
13. Neuvoston päätelmät Euroopan unionin ja Yhdistyneiden Kansakuntien julkilausumasta näiden järjestöjen välisestä yhteistyöstä kriisinhallinnan alalla (asiak. 12875/03).
14. EU:n ja Yhdistyneiden Kansakuntien yhteistyöstä kriisinhallinnassa 21. heinäkuuta 2003 tehdyt neuvoston päätelmät: siviilien suojelu EU-johtoisissa kriisinhallintaoperaatioissa (asiak. 11439/03).
15. Ehdotus siviilien suojelua EU-johtoisissa kriisinhallintaoperaatioissa koskeviksi suuntaviivoiksi (asiak. 14805/03).

16. EU:n laaja-alainen toimintalinja oikeusvaltion periaatteita koskevissa kriisinhallinnan tehtävissä, mukaan lukien liitteet (asiak. 9792/03).
17. Väkivaltaisten konfliktien estämisestä koskevan EU:n ohjelman täytäntöönpano (asiak. 10680/03). Ohjelmassa on useita konfliktinestoa koskevia EU:n aloitteita, myös virkamiesten koulutus.
18. EU:n siviilikriisinhallintaa koskevan koulutuksen ja palvelukseen ottamisen yhdenmukaistaminen (asiak. 11675/1/03) ja EU:n siviilikriisinhallintaa koskevan koulutuksen yhteiset kriteerit (asiak. 15310/03).
19. EU on osallistunut YK:n voimavarojen lisäämiseen sellaisilla aloilla kuin nopea toimintavalmius, koulutus sekä aseistariisunta, kotiutus ja yhteiskuntaan sopeuttaminen (DD&R). Komissio ja neuvoston pääsihteeristön poliittinen yksikkö ovat myös kehittäneet ns. konflikti-indikaattoreita (luetteloita seurattavista maista, joissa tilanne on vaikea). Yksi esimerkki ohjelmista on yhteistyö Afrikan unionin kanssa sen valmiuksien parantamiseksi konfliktien rauhanomaisessa ratkaisemisessa ja alakohtainen yhteistyö kumppanimaiden kanssa yksittäisillä aloilla, kuten puutavaran laitton maastavienti ja vesivarat.

Yhteisön välineet (kehitysyhteistyö, kauppa ja humanitaarinen apu)

20. Neuvoston päätöslauselma yritysten sosiaalisesta vastuusta (asiak. 5049/03).
21. Useita kauppa- ja yhteistyösopimuksia, erityisesti AKT-maiden ja EU:n välinen Cotonoun kumppanuussopimus sisältävät erityisiä lapsia, konfliktinestoa ja ihmisoikeuksia käsittäviä kohtia.
22. Haavoittuvassa asemassa olevien lasten suojelu on nähtävä köyhyyden poistamisen laajemmassa yhteydessä ja näin ollen EY:n kehitysyhteistyön puitteissa. Lapset ovat merkittävä ulkoisen avun kohderyhmä erityisesti alakohtaisissa politiikoissa, kuten koulutus ja terveys. EY rahoittaa useita lapsiin liittyviä toimia Echon, Euroopan vammaisfoorumin (EDF) ja eurooppalaisen ihmisoikeus- ja demokratia-aloitteen (EIDHR) yhteydessä.
23. Aseellisten selkkauksien piiriin joutuneiden lasten auttaminen ja suojelu on kanavoitu useiden komission ohjelmien välityksellä. Lasten oikeuksien edistäminen oli yksi tärkeimmistä EIDHR-aloitteen rahoituskohteista vuonna 2001 ja sisältyy vuosien 2002–2004 rahoituskohteisiin kautta linjan.

24. Lapsiin liittyvät toimet olivat yksi Echon vuoden 2003 strategian kolmesta ensisijaisesta alasta. Echosta on aikaisemmin tuettu humanitaarisia operaatioita, jotka ovat osittain kohdistuneet lapsiin. Vuosien 2001 ja 2002 hankkeisiin kuului mm. seuraavaa: kotiutus-, kuntoutus- ja sopeuttamishankkeet (Uganda), terveys- ja ravitsemushankkeet (Sudan, Kolumbia ja Palestiina), psykososiaalinen tuki (Sierra Leone, Sudan, Länsiranta, Gazan alue ja Libanon), koulujen rahoitus siirtymään joutuneiden henkilöiden tilapäisleireillä (mm. Kongon demokraattinen tasavalta, Sudan, Sierra Leone, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia), perheenjäsenten jäljittämien ja perheiden yhdistäminen (Kolumbia).
25. ECHO on myös rahoittanut järjestöjen Save the Children ja Belgian Punainen Risti sekä muiden järjestöjen tutkimustoimintaa ja työtä ja harkitsee UNICEFin aloitteen tukemista aseellisten selkkauksien piiriin joutuneita lapsia koskevien luotettavien tietojen saatavuuden parantamiseksi.

Toimet monenvälisillä foorumeilla

26. Lapsen oikeuksia koskevat päätöslauselmat, jotka EU on esitellyt vuosittain yhdessä Latinalaisen Amerikan ja Karibian maiden ryhmän kanssa ihmisoikeustoimikunnassa ja YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa. Kyseisissä päätöslauselmissa on lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevia kohtia.
27. EU:n kannat turvallisuusneuvostossa, Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa, Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeustoimikunnassa ja YK:n yleiskokouksen erityisistunnossa (8.–10.5.2002) ja Monterreyn konsensuksessa sekä osallistuminen niiden työhön.

Euroopan parlamentti

28. Euroopan parlamentti pyysi neuvostoa hyväksymään lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevan rajoitetun strategian vuoden 2003 vuosikertomuksessaan (hyväksytty syyskuussa).
29. Yhteinen AKT–EU-edustajakokous hyväksyi lapsia aseellisten selkkauksien yhteydessä koskevan päätöslauselman Roomassa 12. lokakuuta pidetyssä kokouksessaan edustajakokouksen kahden jäsenen laatiman ja kesäkuussa 2003 julkistetun selvityksen perusteella.

Asiaan liittyvät kansainväliset ja alueelliset välineet*Lapsen oikeudet*

- Yleissopimus lapsen oikeuksista, 1989.
- Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja II lasten osallisuudesta aseellisiin selkkauksiin, 2002.
- Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja I lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta, 2002.
- Afrikan peruskirja lasten oikeuksista ja hyvinvoinnista, 1990.
- ILO:n yleissopimus 182 lapsityön pahimpien muotojen kieltämisestä ja välittömistä toimista niiden poistamiseksi, 1999.

Kansainvälinen humanitaarinen oikeus, pakolaiset ja maan sisäiset pakolaiset

- Geneven sopimus sotavankien kohtelusta, 1949.
- Geneven sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana, 1949.
- Geneven yleissopimukseen 12. elokuuta 1949 liitetty lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (pöytäkirja I), 1978.
- Geneven yleissopimukseen 12. elokuuta 1949 liitetty lisäpöytäkirja muiden kuin kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (pöytäkirja II), 1977.
- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, 1951.
- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva pöytäkirja, 1967.
- Maan sisäistä pakolaisuutta koskevat ohjaavat periaatteet, 1998.

Kansainvälinen rikosoikeus

- Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö, 2002.
- Entisen Jugoslavian alueen kansainvälinen rikostuomioistuimen muutettu perussääntö, 1993 ((International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991) (sellaisena kuin se on muutettu vuosina 1998, 2000 ja 2002)).
- Ruandan kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntö, 1994.

Turvallisuusneuvoston päätöslauselmat

- Turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1261 (1991).
 - Turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1314 (2000).
 - Turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1379 (2001).
 - Turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1460 (2003).
-